

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
АУТОНОМНА ПОКРАЈИНА ВОЈВОДИНА
ГРАД НОВИ САД

ИЗВЕШТАЈ
ЗАШТИТНИКА ГРАЂАНА
ГРАДА НОВОГ САДА
ЗА 2014. ГОДИНУ

НОВИ САД, март 2015. године

УВОД

У складу са Одлуком о Заштитнику грађана („Сл.лист Града Новог Сада“, бр.47/2008), установљен је Заштитник грађана за територију Града Новог Сада, као независан и самосталан орган, који штити права грађана¹ и контролише рад градских управа, посебних организација и служби Града Новог Сада, органа надлежног за правну заштиту имовинских права и интереса Града Новог Сада, као и других органа и организација, предузећа и установа чији је оснивач Град Нови Сад, а којима су поверена јавна овлашћења (у даљем тексту: органи управе). Поред тога, Заштитник грађана се стара о заштити и унапређењу људских и мањинских права и слобода.

Заштитник грађана има обавезу да једном годишње, а најкасније до 15. марта наредне године, поднесе Скупштини Града извештај за претходну годину о својим активностима, стању људских права и о правној сигурности на територији Града Новог Сада.

Извештај који је сачињен за 2014. годину даје приказ обраћања грађана институцији Заштитника грађана и обухвата проблеме који су били доминантни у протеклој години. Извештај се у одређеној мери разликује у односу на претходне, у том смислу што су приказани поједини предмети на којима је рађено, наведена су мишљења која су упућена надлежним органима и предлози за измену и допуну одлука. Поред статистичких података, у извештају се могу наћи кратки прикази најзначајнијих предмета које смо водили у протеклој години, са коначним ставом које смо заузели упућивањем препоруке и давањем објашњења о томе да ли је и како поступљено по препоруци или није, односно да ли је поступак још увек у току.

Проблеми на које су нам грађани указивали у претходном периоду, постоје и данас, што доводи до закључка да се веома мало мења у ставу и поступању органа јавне власти према грађанину. Препоруке које смо упућивали у претходном периоду, упућивали смо и 2014. године, што јасно говори да надлежне руководеће структуре ништа не предузимају како би отклонили недостатке и пропусте у свом раду и не санкционишу запослене који чине очигледне пропусте и незаконитости. Поводом оваквог стања, у више наврата смо обавештавали чланове градског већа о појединачним проблемима које смо уочили, јер смо сматрали да морају бити о томе информисани и да ће својим ангажманом, иницијативом и положајем који заузимају покренути решавање проблема.

¹ Реч „грађани“, баш као и све друге граматички родно одређене речи, користе се у овом извештају родно неутрално и равноправно означава припаднике, односно припаднице оба пола.

Проблеми на које су грађани Новог Сада указивали Заштитнику грађана у протеклој 2014. години били су веома бројни и разноврсни и односили су се између осталог на недоношење решења по захтеву странке, неодговарање на дописе странака, дужину трајања поступка пред органима, селективно одлучивање по захтевима за искључење са топлификационог система грејања, на наплату димничарских услуга, на висину рачуна и наплату стамбено-комуналних услуга, промену зона за опорезивање, комунално опремање улице, проблем држања домаћих животиња, проблем буке због рада угоститељских објеката, ноћни рад трговинских објеката, заузеће јавне површине, укидање субвенције за плаћање стамбено-комуналних услуга, наплата пијачних услуга, високи рачуни за поједине услуге, проблем паса луталица, неуклањање радиоактивних громобрана и др.

Запажања о стању људских права у областима из надлежности Заштитника грађана обухватају област добре управе која је обрађена у наставку извештаја, затим обухватају област родне равноправности и права сексуалних мањина, те област права припадника националних мањина, област права особа са инвалидитетом и област права детета. Заштитник грађана је у току 2014. године, примио и одређени број усмених обраћања, које су се односиле на родну равноправност и права сексуалних мањина. У том погледу посвећана је посебна пажња приликом поступања по овим обраћањима, имајући у виду осетљивост саме проблематике као и положај ових лица у друштву. Везано за права припадника националних мањина, потребно је навести да остваривање њихових права представља материју која је предмет регулисања великог броја правних аката како међународног, тако и домаћег законодавства, при чему је Статутом Града Новог Сада предвиђено да су у погледу службене употребе језика и писма, равноправно са српским језиком и ћириличким писмом у употреби мађарски, словачки и русински језик и писмо. У току 2014. године Заштитник грађана Града Новог Сада није имао поступања која су се односила на остваривање права националних мањина. У области права особа са инвалидитетом ситуација је веома слична оној из претходних година. Особе са инвалидитетом се суочавају са проблемима дискриминације и маргинализације у односу на остале грађане, а један од разлога је и неспровођење прописа и пропуста у правној регулативи која уређује њихов правни положај. Особе са инвалидитетом имају веома велике тешкоће у остваривању својих права, посебно у сфери јавног, политичког и културног живота, затим у образовању, запошљавању и остваривању осталих права. У области права детета може се констатовати наставак повећања броја обраћања грађана. Најчешћа обраћања су се односила на Центар за социјални рад и њихов рад приликом развода брака и давања мишљења у вези са поверавањем детета, вршењем родитељског права, виђањем детета и др.

ПРАВНИ ОКВИР РАДА ЗАШТИТНИКА ГРАЂАНА

Скупштина Града Новог Сада је 10. децембра 2008. године на својој VII седници, на основу члана 126. Закона о локалној самоуправи („Службени гласник РС“, број 9/2002) и члана 24. тачка 45. Статута Града Новог Сада – пречишћен текст („Службени лист Града Новог Сада“, број 43/2008), донела Одлуку о заштитнику грађана („Службени лист Града Новог Сада“, бр. 47/2008). Заштитник грађана Града Новог Сада и његова заменица изабрани су у јуну 2010. године.

Канцеларија Заштитника грађана почела је са радом 11. октобра 2010. године, са адресом у улици Војвођанских бригада бр.17 у Новом Саду. На дан 31. децембар 2014. године, у канцеларији поред Заштитника грађана и његове заменице, запослено је и четири извршиоца.

Заштитник грађана је установљен за територију Града Новог Сада, као независан и самосталан орган, који штити права грађана и контролише рад градских управа, посебних организација и служби Града Новог Сада, органа надлежног за правну заштиту имовинских права и интереса Града Новог Сада, као и других органа и организација, предузећа и установа чији је оснивач Град Нови Сад, а којима су поверена јавна овлашћења. Заштитник грађана се такође стара и о заштити и унапређењу људских и мањинских права и слобода.

У обављању својих послова Заштитник грађана је независан и самосталан и нико нема право да утиче на његов рад и поступање. Основни принципи деловања Заштитника грађана су законитост, непристрасност, независност и правичност. Заштитник грађана је овлашћен да контролише поштовање права грађана, утврђује повреде учињене актима, радњама или нечињењем органа управе, ако се ради о повреди одлука и других општих аката органа Града Новог Сада.

Заштитник грађана није овлашћен да контролиште рад Скупштине Града, Градоначелника и Градског већа, као ни рад судова и јавних тужилаштава основаних за територију Града Новог Сада.

Заштитник грађана обавља следеће послове: прати примену међународних стандарда о људским правима на територији Града Новог Сада; прикупља информације из различитих извора о примени закона и других прописа, као и одлука и других општих аката органа града из области људских права од стране органа управе; припрема годишњи извештај о остваривању и поштовању људских права и примени начела недискриминације од стране органа управе и доставља га Скупштини Града; прима и испитује притужбе које се односе на повреду људских права од стране органа управе;

поступа по сопственој иницијативи у сваком случају где постоји сумња о постојању кршења људских права од стране органа управе; посредује у мирном решавању спорова у вези са кршењем људских права на територији Града Новог Сада; организује и учествује у организацији и припреми саветовања о остваривању и поштовању људских права и забрани дискриминације; организује и учествује у организацији и припремама кампања за информисање јавности о питањима значајним за остваривање и поштовање људских права и забрани дискриминације; иницира и подстиче образовање о људским правима у свим областима живота; сарађује и размењује искуства са другим заштитницима грађана и другим органима и организацијама које се баве заштитом и унапређењем људских права у земљи и иностранству итд.

Поред горе наведеног, Заштитник грађана је овлашћен: да Скупштини Града, Градоначелнику и Градском већу поднесе иницијативу за измену одлука и других опшних аката, ако сматра да до повреде права грађана долази због недостатака у прописима из надлежности ових органа, као и да иницира доношење нових одлука и других опшних аката, када сматра да је то од значаја за остваривање и заштиту права грађана, с тим да је надлежно тело Скупштине Града, Градоначелник и Градско веће обавезно да разматра иницијативе које поднесе Заштитник грађана; да покрене поступак пред Уставним судом за оцену уставности и законитости одлука и других опшних аката органа Града Новог Сада којим се уређују права и слободе грађана; да јавно препоручи разрешење старешине који руководи органом управе који је одговоран за повреду права грађана, односно да иницира покретање дисциплинског поступка против запосленог у органу управе који је непосредно одговоран за учињену повреду, и то ако из поновљеног поступка старешине који руководи органом управе или запосленог произилази намера да одбијају сарадњу са Заштитником грађана или ако се утврди да је учињеном повредом грађанину причињена материјална или друга штета већих размера; да надлежном органу поднесе захтев, односно пријаву за покретање кривичног, прекршајног или другог одговарајућег поступка, уколико нађе да у радњама старешине који руководи органом управе или запосленог у органу управе има елемената кривичног или другог кажњивог дела.

СТАТИСТИЧКИ И БРОЈЧАНИ ПОДАЦИ О АКТИВНОСТИМА ЗАШТИТНИКА ГРАЂАНА

У току 2014. године Заштитник грађана Града Новог Сада је остварио 742 контакта са грађанима (табела 1.), при чему је важно напоменути да смо имали одређени број такозваних „групних“ притужби у којима се већи број грађана обраћао са истим захтевом и поводом истог проблема, а који смо водили као један предмет. Пример за то је притужба на рад и поступање Градске пореске управе где смо имали обраћање од укупно 64 грађанина, затим притужба на ЈКП „Тржницу“ Нови Сад где смо имали обраћање од укупно 155 грађана, притужба на ЈП „Завод за изградњу града“ Новог Сада где смо имали обраћање од укупно 8 грађана, и притужбу која се односила заједно на ЈКП „Стан“ Нови Сад и ЈКП „Информатика“ Нови Сад где смо имали обраћање 5 скупштина зграда. Дакле, обратило нам се 227 грађана и 5 скупштина зграда, а водили смо званично 4 поступка, мада је ефекат био идентичан према свим подносиоцима притужби. Стварно стање је према овим подацима било такво да смо имали укупно 974 обраћања, што је у односу на 2013. годину повећање за око 9%. Повећање броја обраћања грађана канцеларији Заштитника грађана треба тражити у чињеници да грађани и даље наилазе на потешкоће приликом остваривања контакта са органима јавне власти, у чињеници да су грађани веома незадовољни брзином, ефикасношћу и квалитетом рада јавних служби, као и чињеници да многи проблеми на које су грађани указивали у претходним обраћањима и даље нису решени, као и чињеници да су грађани боље упознати са постојањем и надлежностима институције Заштитника грађана, али не на задовољавајућем нивоу.

Табела 1. Обраћање грађана у 2014. години

Ред. број	Начин обраћања	Број обраћања
1	Поднете притужбе	264
2	Разговор са грађанином у канцеларији ²	348
3	Телефонски разговори са грађанима ³	130
	Укупно	742

² Разговори у канцеларији са грађанима који су евидентирани код Заштитника грађана (име и презиме, адреса и проблем)

³ Телефонски разговори који су евидентирани и заведени код Заштитника грађана (име и презиме, адреса и проблем)

Табела број два и графикон број један, показују различите врсте контаката са грађанима које је остварио Заштитник грађана у току 2014. године. Оно што је приметно, јесте да се наставља тренд из 2013. године, да велики број грађана лично долази у канцеларију Заштитника грађана и обраћа се са захтевима за помоћ. Сви грађани који су долазили у канцеларију и обављали разговор, евидентирани су како би имали податке о броју обраћања грађана, о проблемима на које се жале, као и начин на који смо им у сваком конкретном случају помогли.

Табела 2. Начин подношења притужбе Заштитнику грађана

Ред.бр.	Начин подношења притужбе	Број
1	Лично	104
2	Маилом	107
3	Поштом	48
4	По сопственој иницијативи	5
	УКУПНО	264

Графикон 1. Начин подношења притужби Заштитнику грађана

Тренд који је уочен у претходном периоду, али који се посебно истакао у 2014. години јесте да се све више грађана обраћа путем електронских средстава комуникације Заштитнику грађана Града Новог Сада, указујући на пропусте, недостатке и проблеме у раду органа јавне власти на локалном нивоу.

У току 2014. године канцеларија Заштитника грађана је имала у раду укупно 318 предмета, од чега је 264 предмета било новопримљених, док је 54 предмета пренето из претходног периода. У току 2014. године решено је укупно 275 предмета, при чему је у овом броју решених учешће предмета из 2013. године са 52 предмета и из 2014. године са 223 предмета. Број предмета који су пренети у наредну 2015. годину је 43 предмета и то 2 предмета из 2013. године и 41 предмет из 2014. године. Напомињемо да се међу предметима пренетим из 2014. године у 2015. годину, налази већи део предмета који је Заштитник грађана запримио крајем године (новембар и децембар 2014), те из објективних разлога нису могли бити окончани.

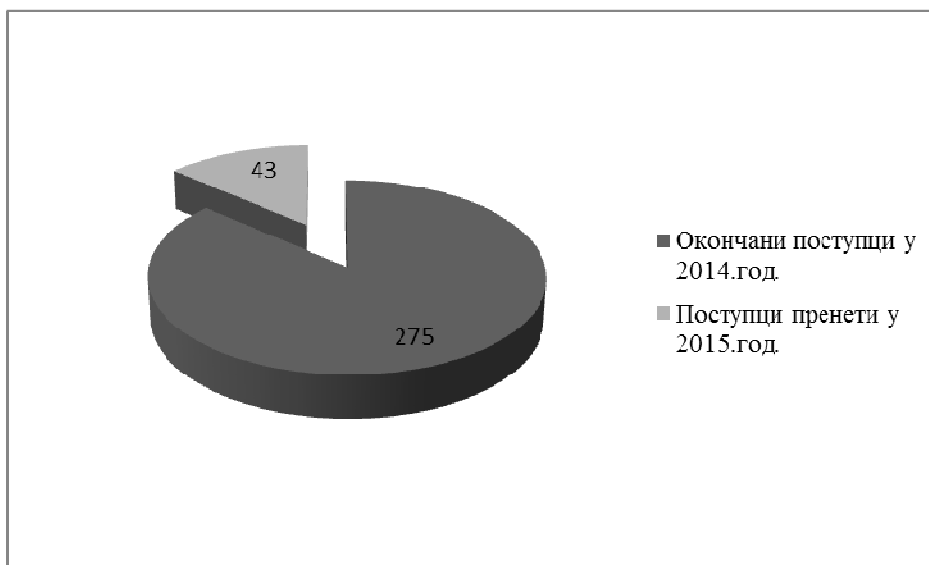
У 2015. годину смо пренели два нерешена предмета из 2013. године. Један од предмета се односи на поступак легализације пред Градском управом за урбанизам и стамбене послове који није решен само из разлога што је поступак легализације, покретнут захтевом према раније важећем закону који се односио на легализацију објеката (Закон о планирању и изградњи) а чије одредбе су одлуком Уставног суда престале да важе у току поступка. То је конкретно значило да је поступак пред органом мировао док није донет нови пропис и да нису предузимане никакве радње поводом истог. Поступак пред Заштитником грађана је након доношења новог прописа о легализацији настављен и ускоро би требао бити окончан, што опет зависи од начина поступања Градске управе за урбанизам и стамбене послове.

Други предмет који је из 2013. године пренет у 2015. годину, односи се на рад Градске управе за инспекцијске послове Града Новог Сада, Одсек грађевинске инспекције везано за отклањање оштећења кровног покривача на стамбеној згради. У овом предмету орган управе и Заштитник грађана имали су различите ставове у погледу примене одредаба Закона о одржавању стамбених зграда, обзиром да је орган био става да се Скупштини зграде не може наложити отклањање оштећења, ни према Закону о планирању и изградњи ни према Закону о одржавању стамбених зграда, јер се одредбе наведених закона, везано за отклањање оштећења и одржавање стамбених зграда, према њиховом мишљењу, односе само на легално изграђене објекте. Како бисмо разрешили нејасноће Заштитник грађана се у два наврата обратио Министарству грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре Републике Србије поводом предметне проблематике, при чему је наш став био да се одредбе Закона о одржавању стамбених зграда имају применити у наведеним ситуацијама, без обзира да ли се ради о легално или нелегално

изграђеном објекту, јер је суштина деловања органа општинске или градске управе, у конкретном случају, отклањање опасности по живот и здравље људи, не узимајући у обзир начин на који је објекат изграђен. Крајем 2014. године запримили смо мишљење надлежног Министарства, које је на ставу као и Заштитник грађана Града Новог Сада, а које је потом упућено Градској управи за инспекцијске послове - грађевинској инспекцији, како би извршили инспекцијски надзор и поступили у складу са истим. Тренутно чекамо одговор органа о предузетим активностима ради отклањања оштећења.

Оно што се из ових статистичких показатеља може закључити јесте да се у току 2014. године тренд прилива предмета одржао на нивоу претходне године, са благим повећањем новопримљених предмета, али исто тако значајно је указати да је канцеларија Заштитника грађана радила веома ефикасно и квалитетно, уз константан недостатак кадрова.

Графикон 2. Однос решених и нерешених предмета у 2014. години

Током 2014. године Заштитник грађана је у 128 случајева одбацио притужбу подносиоца. Разлози за одбацивање притужби су били различити: ненадлежност за поступање, преурањена притужба, непотпуна притужба, поновљена притужба, анонимна притужба и остало. У највећем проценту од 65,62 % притужбе грађана су одбачене из разлога ненадлежности за поступање, што је у односу на претходну 2013. годину мање за 6,4 %, што представља позитиван тренд, али ипак и даље остаје

проблем са недовољним познавањем институције Заштитника грађана и његовим надлежностима.

Проблеми на које грађани указују у својим притужбама, а за које не постоји надлежност Заштитника грађана, су различити: неисплаћена накнада за боловање, неуплаћивање радног стажа, проблем са отказом, немогућност коришћења осталих права из радног односа, немогућност добијања личних докумената, немогућност остваривања здравствених услуга, проблеми са скупштином зграде, дуговање за струју, гас, проблем са комшијама, дужина трајања судског поступка, промена висине камате код банака, рад адвоката и приватних извршитеља, коришћење и употреба јединственог матичног броја грађанина, рад туристичке агенције, лоша материјална ситуација и друго.

У свим овим случајевима, иако не постоји надлежност Заштитника грађана Града Новог Сада за решавање проблема изнетог у притужби, Заштитник грађана је сваку притужбу размотрио и подносиоце притужбе упознао са њиховим правима као и могућности обраћања надлежним органима, у конкретним случајевима на могућност обраћања Инспекцији рада, Повереници за заштиту равноправности, Поверенику за информације од јавног значаја и заштиту података о личности, Народној банци Србије, Туристичкој инспекцији, Министарству унутрашњих послова, Саветнику за заштиту права пацијената, Центру за социјални рад, Министарству правде Републике Србије – Одељењу за надзор у судовима, органима за прекршаје и тужилаштвима, Адвокатској комори Војводине, Комори приватних извршитеља и др.

Оно на чега би скренули пажњу јесте већи број притужби (поготово усмено изнетих у канцеларији Заштитника грађана) које се односе на рад и поступање приватних извршитеља, а нарочито на висину трошкова за рад извршитеља. Сваки подносилац притужбе упознат је са могућности улагања приговора суду, а такође и Министарству правде, као и Комори извршитеља која врши надзор над радом извршитеља по притужбама странака и учесника у поступку.

Један део притужби Заштитник грађана одбацио је из разлога преурањености. Реч је о ситуацији када грађанин укаже на проблем који има, а да се при том није претходно обратио надлежним органима, у складу са чланом 35. став 2. Одлуке о Заштитнику грађана. У свим овим случајевима након сагледавања проблема, Заштитник грађана упутио је подносиоце притужбе на орган који је надлежан за поступање по истим.

Табела 3. Разлог одбацивања притужби у 2014. години

Ред.бр.	Разлог за одбацивање притужбе	Број	%
1	Ненадлежност за поступање	84	65,62
2	Преурањеност притужбе	33	25,78
3	Непотпуне притужбе	6	4,68
4	Поновљена притужба	1	0,78
5	Анонимна притужба	3	2,34
6	Остало	1	0,78
	УКУПНО	128	100

Начин окончања поступка по притужбама грађана у 2014. години приказан је у табели број 4. Оно што се уочава јесте да се и у току 2014. године наставио позитиван тренд да орган након нашег обраћања реши проблем који грађанин има, што представља веома значајан напредак и на коме треба посебно радити у будућем периоду. Исто тако, као помак у позитивном правцу јесте да се у односу на претходну годину смањује број ситуација у којима се странка није изјаснила на одговор органа. Поређења ради, у 2013. години странка се није изјаснила на одговор органа у 28 случајева, док се у 2014. години није изјаснила у 10 случајева. Закључак који се може извући јесте да су грађани све више заинтересовани за своја права и овај тренд нам показује на одређени начин истрајност и упорност у њиховом поступању, што раније није био случај. Ипак, и поред овог доброг тренда, потребно је наставити даље са активностима како би се ови проблеми отклонили у мери у којој је то могуће. Као добар тренд на који је такође потребно указати јесте и да је у само једном случају подносила притужбе одустао од притужбе након што смо се упустили у решавање исте.

Такође, у току претходне године Заштитник грађана Града Новог Сада је упутио и два мишљења надлежним органима, и то у оним ситуацијама када није утврдио пропусте у њиховом раду и поступању, али је ипак сматрао за сходно да им упути мишљење у погледу одређених ставова које заступају и одлука које доносе, а у циљу унапређења рада органа управе.

У табели 4. се налази и колона „Остало“ јер предмети који су ту наведени нису могли да се подведу под остале категорије. Наиме, у тим предметима грађани су се најчешће обраћали Заштитнику грађана са захтевом за помоћ, савет, упутство, молбу, правну помоћ и друго. Поводом сваког оваког обраћања грађана, Заштитник грађана, је доставио писмени одговор у којем је грађана упознао са његовим правима и могућностима за остварење и заштиту својих права, истовремено указујући и на надлежности Заштитника грађана Града Новог Сада.

Табела 4. Начин окончања поступака по притужбама грађана у 2014. години⁴

Ред.бр.	Начин окончања поступка по притужби	Број
1	Одбачене притужбе	128
2	Обустављен поступак	27
3	Странка одустала од притужбе	1
4	Орган отклонио недостатак након нашег обраћања	27
5	Странка се није изјаснила након одговора органа	10
6	Утврђене неправилности у раду - упућене препоруке	21
7	Проследили притужбу надлежном Заштитнику грађана	7
8	У раду	41
9	Предлог измене одлуке	2
10	Мишљења	2
11	Остало	15

У току 2014. године Заштитник грађана Града Новог Сада упутио је 21 препоруку, услед уочених недостатака и пропуста у раду органа јавне власти Града Новог Сада, али и из разлога недостатка у самом пропису који је потребно отклонити. Од укупног броја препорука, њих 6 је донето поводом предмета који су покренути у 2013. години, док је по предметима из 2014. године упућено укупно 15 препорука. Веома важна напомена када говоримо о упућеним препорукама јесте та да је Заштитник грађана Града Новог Сада примио пет притужби које су се односили на рад и поступање ЈКП „Стан“ Нови

⁴ Подаци наведени у табели нису подложни сабирању из разлога јер обухватају само начин окончања поступка, не и неке друге критеријуме и елементе.

Сад и ЈКП „Информатика“ Нови Сад, и да је све ове поступке водио обједињено (као један поступак), и да га је окончао упућивањем препоруке ЈКП „Стан“ Нови Сад и ЈКП „Информатика“ Нови Сад. Дакле, у конкретном случају, у табели су приказане две препоруке, уместо десет.

Поред препорука, активност Заштитника грађана се у протеклој 2014. години, састојала и у упућивању предлога и иницијатива за измену општих правних аката Града Новог Сада, којих је укупно било четири и у упућивању мишљења којих је било два.

Табела 5. Упућене препоруке у 2014. години

Р.бр.	Назив органа	Број препорука
1	Градска управа за инспекцијске послове	6
2	Градска управа за урбанизам и стамбене послове	2
3	Градска управа за образовање	2
4	Градска управа за културу	1
5	Градска управа за социјалну и дечију заштиту	1
6	Градска управа за опште послове	1
7	Градска управа за привреду	1
8	Градска управа за саобраћај и путеве	1
9	ЈП Завод за изградњу Града Новог Сада	3
10	ЈКП Стан Нови Сад	1
11	ЈКП Информатика Нови Сад	1
12	Центар за социјални рад Града Новог Сада	1
	УКУПНО	21

ПРЕПОРУКЕ ЗАШТИТНИКА ГРАЂАНА ГРАДА НОВОГ САДА

Према члану 48. Одлуке о Заштитнику грађана („Сл.лист Града Новог Сада“, бр.47/2008), ако Заштитник грађана нађе да су постојали недостаци у раду органа управе, упутиће препоруку органу управе о томе како би уочени недостатак требало отклонити. Орган управе коме је Заштитник грађана упутио препоруку дужан је да обавести Заштитника грађана о мерама које је предузео, односно о разлозима због којих није поступио по препоруци, најкасније у року од 30 дана од дана добијања препоруке.

У даљем тексту, наведене су препоруке које су обележиле рад Заштитника грађана у протеклој години.

I

Заштитник грађана Града Новог Сада је поводом притужбе М.С. који је навео да му је укинута право на ослобађање дела обавезе плаћања комуналних услуга предвиђено Одлуком о утврђивању критеријума за ослобађање дела обавезе плаћања комуналних производа и услуга, упутио Препоруку Центру за социјални рад Града Новог Сада као и предлог Градској управи за социјалну и дечију заштиту Града Новог Сада за измену наведене Одлуке.

Наиме, подносилац у притужби наводи да му је након стицања права на породичну пензију, иако је корисник права на туђу негу и помоћ преко Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање, као и права на увећан додатак за помоћ и негу другог лица преко Центра за социјални рад, укинута право на ослобађање дела обавезе плаћања комуналних услуга предвиђено Одлуком.

Центар за социјални рад обавестио је Заштитника грађана да је подносилац преко Центра за социјални рад као пензионер остварио право на разлику до увећаног додатка за туђу помоћ и негу другог лица због телесног оштећења од 100% по једном основу, те да право на ослобађање дела обавеза плаћања комуналних производа и услуга има појединац односно породица која остварује право на новчану социјалну помоћ и корисници додатка за помоћ и негу другог лица који ово право остварују преко Центра. Обзиром да је подносилац остварио право на породичну пензију и право на додатак за помоћ и негу другог лица преко Фонда ПИО, преко Центра, иако је корисник увећаног додатка за туђу помоћ и негу другог лица, не може да оствари поменуто право.

Након спроведеног поступка, увидом у достављену документацију, одредбе Одлуке о утврђивању критеријума за ослобађање дела обавеза плаћања комуналних производа и услуга, Заштитник грађана је утврдио да је подносилац притужбе корисник права на увећан додатак за помоћ и негу другог лица по Закону о социјалној заштити („Службени гласник РС“, бр. 24/2011). Тумачећи одредбе члана 2. Одлуке према којим право на ослобађање дела обавеза плаћања комуналних производа и услуга има појединац, односно породица која на основу правоснажног решења надлежног органа, оствари право на додатак за негу и помоћ другог лица по Закону о социјалној заштити и социјалној сигурности грађана, Заштитник грађана је мишљења да право на ослобађање дела обавеза плаћања комуналних производа и услуга, у складу са одредбама важеће Одлуке, припада и подносиоцу притужбе.

На основу свега наведеног, Заштитник грађана упутио је Центру за социјални рад препоруку да у свом раду у потпуности поступа у складу са одредбама Одлуке о утврђивању критеријума за ослобађање дела обавеза плаћања комуналних производа и услуга („Сл. лист Града Новог Сада“, бр. 11/95), као и осталих позитивноправних прописа Републике Србије, те да захтев подносиоца притужбе још једном размотри и донесе одлуку у складу са позитивним прописима. Центар за социјални рад обавестио је Заштитника грађана да је Градској управи за социјалну и дечију заштиту, као надлежној управи, упутио допис ради тумачења Одлуке са молбом да се активно укључе у решавање проблема на тај начин што ће дати предлог да се Одлука измени и усклади са Законом о социјалној заштити, као и да се да тумачење који су били циљеви заштите одређених категорија становништва који су остваривали право преко Центра, односно Управе.

II

Заштитник грађана Града Новог Сада је упутио препоруку ЈП „Завод за изградњу града“ Нови Сад, а поводом притужбе коју је поднела Ј.Д. као законски заступник малолетне Д.Д., а која се односила на рад и поступање ЈП „Завод за изградњу града“ Нови Сад, поводом исплате стипендије по основу Уговора о стипендирању. Подносиатељка притужбе је навела да је 15. маја 2006. године, закључен Уговор о стипендији између ЈП „Завод за изградњу града“ Нови Сад, као даваоца стипендије и малолетне Д.Д., као примаоца стипендије. Уговором је предвиђено да ће давалац стипендије исплаћивати стипендисти стипендију, за све време трајања редовног основног и средњег образовања стипендисте, а најдуже до 20 (двадесет) година старости стипендисте. Када је малолетна Д.Д. 2013. године напунила седам година живота, те како је од 01. септембра 2013. године почела да похађа Основну школу, родитељи су се писменим дописом 26. децембра 2013. године, обратили ЈП „Завод за изградњу града“ Нови Сад са захтевом да јавно предузеће почне да испуњава своје обавезе из Уговора о стипендији. На наведени допис ЈП „Завод за изградњу града“ Нови Сад није доставило свој одговор, нити је почело да испуњава своје уговорне обавезе.

ЈП „Завод за изградњу града“ Нови Сад је у свом изјашњењу навео да се Завод финансира из буџета Града Новог Сада у складу са законом и одлукама Скупштине Града Новог Сада, те да се средства за рад Завода планирају и распоређују годишњим Програмом пословања који доноси Надзорни одбор на који Скупштина Града Новог Сада даје сагласност. Наведено је да је Завод индиректни буџетски корисник, и да средства за све намене требају са буџета Града Новог Сада, те да како од стране оснивача није предвиђена апропријација у буџету за 2014. годину за стипендирање Д.Д. на основу Уговора о стипендији закљученог 15. маја 2006. године, Завод није у

могућности да изврши своју уговорну обавезу. Навели су да средства за предметну стипендију нису предвиђена у буџету Града јер не постоји правни основ да Завод плаћа ову врсту обавеза, с обзиром на делатност Завода која искључује ту могућност. На крају наводе: „По мишљењу надлежних у органима Града, за таква плаћања би могла бити задужена надлежна институција у Граду.“.

Приликом поступања у конкретном случају, Заштитник грађана Града Новог Сада је утврдио да ЈП „Завод за изградњу града“ у Новом Саду, поводом писаног обраћања законских заступника малолетне Д.Д. од 26. децембра 2013. године, није упутило свој писани одговор, што представља озбиљан пропуст у раду и грубо кршење принципа добре управе од стране представника јавне власти. Принципи добре управе налажу да органи управе, увек када им се грађани обрате писаним путем, доставе писани одговор у којем ће обавестити подносиоца о поступању по њиховом обраћању, а уколико нема законског основа за поступање у конкретном случају о разлозима за то писаним путем ће обавестити притужиоца.

Као пропуст у раду ЈП „Завод за изградњу града“ у Новом Саду, тачније надлежних служби у оквиру предузећа, може се окарактерисати и недостављање обавештења и информација Надзорном одбору о обавезама које јавно предузеће има по закљученим уговорима. Наиме, како у надлежност Надзорног одбора спада доношење годишњег Програма пословања јавног предузећа, имао је обавезу да у годишњем Програму пословања предвиди и обавезу по Уговору о стипендији из 2006. године, а на коју су морале да укажу и сигнализирају надлежне службе у оквиру јавног предузећа. Оно што делује посебно поражавајуће у одговору јавног предузећа јесте навођење да не постоји правни основ да јавно предузеће плаћа ову врсту обавеза, с обзиром да делатност јавног предузећа искључује ту могућност. Уговор о стипендирању је сасвим релевантан и пуноважан правни основ за настанак одређених права и самим тим обавеза. У конкретном случају неспорно је утврђено да је Јавно предузеће Уговор о стипендирању закључило поштујући све прописане процедуре, почев од Одлуке Управног одбора, преко сагласности Градоначелника Града Новог Сада, до потписа законског заступника јавног предузећа (Уговор о стипендији, Одлука Управног одбора ЈП „Завод за изградњу града“ Нови Сад, сагласност Градоначелника Града Новог Сада). У том смислу, веома чудно и нелогично звуче наводи јавног предузећа, да не постоји правни основ да јавно предузеће плаћа ову врсту обавезе.

У складу са наведеним, а на основу свих утврђених чињеница и околности, Заштитник грађана Града Новог Сада је утврдио да је у конкретном случају, дошло до пропуста и недостатака у раду ЈП „Завод за изградњу града“ у Новом Саду, који су се огледали у томе што јавно предузеће није доставило писани одговор подносиоцу притужбе на

допис који му је упућен, што није поступило по уговорној обавези из Уговора о стипендији и што избегава извршење својих уговорних обавеза позивајући се на разлоге који представљају обавезу јавног предузећа. Заштитник грађана је упутио препоруку ЈП „Завод за изградњу града“ Нови Сад, да без одлагања достави писани одговор законским заступницима малолетне Д.Д., по обраћању од 26. децембра 2013. године, да у свом будућем раду благовремено размотри сваки примљени поднесак / представку / притужбу и да у складу са важећим прописима подносиоце обавештава о свом ставу у вези са предметом обраћања, као и евентуалном даљем поступању, уколико су за то испуњени услови, као и да путем својих стручних служби, без одлагања, обавести Надзорни одбор предузећа, о постојању обавезе по основу Уговора о стипендији, како би се приликом сачињавања предлога Програма пословања за 2015. годину, предвидела апропријација за све доспеле обавезе по овом Уговору.

Заштитник грађана је запримио одговор ЈП „Завод за изградњу града“ Нови Сад поводом упућене препоруке у којој је наведено да су доставили своје писмено изјашњење подносиоцу притужбе, као и да су упутили иницијални допис Градској управи за комуналне послове и Градској управи за финансије са захтевом да се Заводу обезбеде средства за испуњење обавеза из Уговора о стипендији.

III

Заштитник грађана Града Новог Сада је запримио притужбу М.М., а која се односила на Градску управу за привреду Града Новог Сада у којој су изнете примедбе на правичност начина расподеле средстава за програм стручне праксе који привредне субјекте који конкуришу за њега доводи у неравноправан положај. У притужби је наведено да се кандидати бодују по 4 критеријума, и да по сваком критеријуму може да се добије максимално 10 бодова, те да је проблем што два критеријума зависе од ранијег ангажмана ментора у обуци приправника. У пракси Градске управе за привреду то значи да послодавац који први пут конкурише за средства у старту може освојити максимално само 50% бодова и фактички је искључен из програма за расподелу средстава. Проблем је и последња ставка у бодовању јер је посебно неправедна, пошто даје бодове послодавцима који су већ користили средства по том програму, дискриминишући оне који нису. Исто тако, ранг листа на основу које су додељена средства, није јавно објављена, а према наводима подносиоце постоји и повреда Закона о доступности информација од јавног значаја јер је Градска управа за привреду последњи информатор о раду објавила 13. јула 2010. године.

Поводом поднете притужбе Градска управа је у свом изјашњењу навела да је Комисија за разматрање пријава за стручну праксу све благовремене и потпуне захтеве бодовала

на исти начин и на основу истих критеријума који су наведени у Јавном позиву за реализацију програма стручна пракса на територији Града Новог Сада у 2013. години. Приликом бодовања узимани су у обзир следећи критеријуми: програм оспособљавања лица, кадровски капацитети послодавца, дужина обављања делатности послодавца, претходно коришћена средства Града по програмима приправника и процена важности поднетог захтева за локално тржиште рада и сваки од критеријума је детаљно образложен поводом конкретне притужбе. У свом одговору Градска управа наводи да је Списак послодаваца по броју бодова за програм стручне праксе на територији Града Новог Сада за 2013. годину био истакнут у Градској управи за привреду, Руменачка 110а, као и да је Информатор о раду Градске управе за привреду за 2014. годину постављен на првој страници званичне презентације Града у рубрици „Информатор о раду градске власти“.

Након спроведеног поступка, Заштитник грађана је закључио да поводом изјављене притужбе, није било пропуста у раду и поступању Градске управе за привреду, али да је ипак дошло до повреде права подносиоца притужбе. До повреде права подносиоца притужбе у конкретном случају је дошло услед недостатка у актима који регулишу област расподеле средстава из Буџета Града Новог Сада, путем Јавног позива за реализацију програма стручна пракса на територији Града Новог Сада у 2013. години. У складу са наведеним, Заштитник грађана Града Новог Сада је Градској управи за привреду Града Новог Сада, упутио препоруку: да приликом израде свих будућих јавних позива, конкурса и слично, изостави критеријуме који учеснике стављају у неравноправан положај, а такође и да предвиди могућност учесницима поступка да изјаве правни лек на акте које доноси стручно тело чиме се врши избор пројеката и додела средстава из буџета Града Новог Сада, пре него што Градоначелник Града Новог Сада донесе Одлуку којом се одобравају средства из буџета, а све у складу са уставним начелом двостепености; да у свим поступцима у којима учествује и у којима се врши расподела средстава из буџета Града Новог Сада, омогући максимално поштовање принципа јавности приликом расподеле буџетских средстава, те да поступак учини у потпуности транспарентним свим учесницима; да сва обавештења, информације, одлуке и друге акте који се доносе (јавни позив, конкурс, оглас, позиве, одлуке, закључке и др.), јавно објављује (интернет, службена гласила, дневне новине, огласна табла и сл.) и доставља лично свим учесницима у поступку, у што краћим роковима, да правни акти којима се одлучује о додели средстава одређеним учесницима, али исто тако и акти о одбијању неких учесника, морају бити у потпуности образложени са навођењем разлога за прихватање, односно неприхватање одређених учесника, са доказима, правним основом и поуком о правном леку. Исто тако, мора се омогућити свим учесницима да пре отпочињања поступка, тачно знају правила и процедуре, са тачним роковима

поступања надлежних органа и са могућношћу увида у целокупну документацију поводом поступка који се спроводи у току целокупног трајања поступка.

Заштитник грађана је запримио одговор од Градске управе за привреду која је навела да ће у свом будућем поступању у свему поступити према достављеној препоруци, као и да је процедура усаглашавања правних текстова у току.

IV

„Д.Б. пр, сзтр и комисион С.“ поднео је Заштитнику грађана Града Новог Сада притужбу која се односила на рад и поступање Градске управе за инспекцијске послове. У својој притужби подносилац је навео да му је уклоњен билборд у Хаџи Рувимовој улици са приватне површине и билборд на Путу Шајкашког одреда на Каћком мосту који се налазио на путу првог реда. Према наводима подносиоца притужбе билборди су уклоњени крајем новембра или почетком децембра месеца 2013. године, без претходног позива или било каквог другог обавештења. Подносилац притужбе наводи да Градска управа за инспекцијске послове нема овлашћења за уклањање ових билборда, јер се билборд на Каћком мосту (Пут Шајкашког одреда бб), налази на путном правцу првог реда који је у надлежности ЈП „Путева Србије“, док се други билборд у Хаџи Рувимовој улици налази на приватном поседу. У току поступка подносилац притужбе је наводио, да се поступак поводом којег је изјавио притужбу, водио против погрешно означеног лица од стране Градске управе за инспекцијске послове, пошто су билборди у власништву подносиоца притужбе, а не лица против којих је вођен поступак; да у конкретним предметима није било основа за скраћени поступак, јер нису испуњени законом прописани услови; да Комунална инспекција из њима само знаних разлога усмерава своје поступање на поједине власнике билборда, иако има непосредна сазнања о свим власницима билборда на територији града, односно да селективно и циљно врши своја овлашћења тј. злоупотребу овлашћења на тај начин што је податке са сајта подносиоца притужбе користила као информацију за уклањање билборда, док није користила податке са других сајтова на којима се такође рекламира издавање билборда и није вршила уклањање њихових незаконито постављених билборда.

У свом одговору Градска управа за инспекцијске послове је навела да одобрење за постављање билборда издаје ЈП „Завод за изградњу града“ Нови Сад на основу Одлуке о уређењу Града Новог Сада ("Сл. лист Града Новог Сада", бр. 56/2012 и 9/2013) и Одлуке комисије за спровођење конкурса; да су увидом у Решење и Решење о измени решења утврдили да за привремено заузеће јавне површине у Новом Саду, у периоду од 01. јануара 2008. године, до 31. децембра 2017. године, ради постављања билборда, поседује само „А.О.“ доо из Београда; да су билборди постављени без одобрења

надлежног органа, а од стране М.П., пр. Маркетиншка агенција „S.B.“ Б.; да управни поступак није покренут против подносиоца притужбе, већ против М.П. као предузетнице Маркетиншке агенција „S.B.“ са седиштем у Б., а на основу интернет презентације објављене на интернет адреси и Извода из АПР-а; да су у складу са чл.131. Закона о општем управном поступку и чл.119. Одлуке о уређењу Града Новог Сада, донели решења о уклањању билборда, а затим и закључке о дозволи извршења решења о уклањању билборда.

Након спроведеног поступка, Заштитник грађана Града Новог Сада, је утврдио да су у раду и поступању Градске управе за инспекцијске послове постојале неправилности и недостаци у раду, услед чега је дошло до повреде права грађанина. У конкретном случају, Заштитник грађана је проверавао наводе подносиоца притужбе у погледу повреде његових права која се односе на обавештавање о покретању, току и окончању управних поступака пред Градском управом за инспекцијске послове. Градска управа је навела да је поступала у складу са чл.131. став 1. тачка 4. Закона о општем управном поступку, који наводи да орган може по скраћеном поступку решити управну ствар непосредно, „кад се ради о предузимању у јавном интересу хитних мера које се не могу одлагати, а чињенице на којима решење треба да буде засновано су утврђене или бар учињене вероватним“. За разлику од ових навода, Заштитник грађана је утврдио да приликом конкретног поступања Градске управе, нису наведени разлози неопходности предузимања у јавном интересу хитних мера које се не могу одлагати, при чему ни други услов из тачке 4. није испуњен, јер правно релевантне чињенице нису утврђене или макар учињене вероватним. Поред наведеног, Градска управа за инспекцијске послове је донела Решења о уклањању билборда применом члана 119. став 1. и 2. Одлуке о уређењу Града Новог Сада ("Сл. лист Града Новог Сада", бр. 56/2012 и 9/2013), којим је предвиђено овлашћење комуналног инспектора да решењем нареди уклањање урбаног мобилијара и објеката и уређаја и других предмета и ствари који су постављени на јавној и другој површини без одобрења, при чему када се власник тих ствари, не налази на лицу места или је непознат, инспектор доноси без саслушања, решење којим се налаже уклањање тих ствари, под претњом принудног извршења. У конкретном случају, надлежни комунални инспектор је донео решење без саслушања странке, а имао је сазнања о власнику ствари, конкретно билборда, што је такође недостатак и очигледан пропуст у раду. Наравно, да се у конкретном случају власник билборда није налазио на лицу места, али никако није био непознат, пошто се у Решењима Градске управе за инспекцијске послове у самим уводима решења наводе сви подаци и генералије о власнику билборда, као и на крају у доставној наредби.

Заштитник грађана Града Новог Сада, је Градској управи за инспекцијске послове упутио препоруку да у границама позитивно-правних прописа Републике Србије још једном размотри своје поступање и донете акте у предметима, и отклони евентуално утврђене недостатке; да у свом будућем раду, грађанима Новог Сада и свим осталим странкама, обезбеди путем својих запослених пуну примену и поштовање позитивно-правних прописа Републике Србије; да у свом будућем раду и поступању отклони било какву могућност селективног, произвољног, циљног и било ког другог поступања које доводи у сумњу законитост и једнакост поступања надлежног органа према учесницима у поступку и другим грађанима и правним лицима на територији Новог Сада.

Поводом упућене препоруке Заштитник грађана је добио изјашњење у којем је наведено да ће Градска управа за инспекцијске послове у свом будућем поступању обезбедити пуно поштовање позитивно-правних прописа Републике Србије и отклонити било какву могућност селективног, произвољног, циљног поступања.

V

Заштитнику грађана се обратио К.С. из Новог Сада и поднео притужбу на рад и поступање Градске управе за инспекцијске послове, а повом неједнаког поступања према странкама у поступку. У конкретном случају грађани В.П. и К.С. су се обратили Градској управи за инспекцијске послове са захтевом за слободан приступ информацијама од јавног значаја.

Како је предметна материја регулисана Законом о слободном приступу информацијама од јавног значаја и Законом о оверавању потписа, рукописа и преписа, чију примену, Заштитник грађана сагласно одредбама Одлуке о Заштитнику грађана, не контролише, из ког разлога се није ни упуштао у оцену исправности поступања Градске управе у погледу примене наведених прописа. Међутим, на основу расположиве документације, Заштитник грађана је утврдио да Градска управа за инспекцијске послове у вођењу поступка по предметним захтевима није једнако поступала.

На основу утврђеног чињеничног и правног стања, Заштитник грађана Града Новог Сада је Градској управи за инспекцијске послове, препоручио да у будућем раду поступа по захтевима грађана на доследан начин, односно једнако према свим грађанима који су у истој или сличној правној ситуацији. У складу са тим потребно је да буду објективни и правични, да поштују оправдана и разумна очекивања грађана, јер било какво друго понашање је акт лоше управе, који за последицу има неостваривање права грађана.

VI

Заштитник грађана Града Новог Сада запримио је током 2013. и 2014. године већи број притужби грађана као и Скупштина зграда који изражавају незадовољство због наплате димничарских услуга и тим поводом покренуо је поступак контроле законитости и правилности рада органа и обратио се ЈКП "Стан" Нови Сад, Градској управи за урбанизам и стамбене послове Града Новог Сада и ЈКП "Информатика" Нови Сад.

Након анализе достављених одговора као и свих позитивно правних прописа којима је регулисана предметна област, а не оспоравајући ни у једном моменту право јединице локалне самоуправе да на својој територији уреди обављање комуналних делатности, у које спадају и димничарске услуге, већ бавећи се у конкретном случају контролом рада јавног предузећа коме је поверено обављање ове комуналне делатности и јавног предузећа које врши наплату ове услуге за кориснике услуге обједињене наплате, Заштитник грађана је уочио одређене неправилности у раду јавних предузећа.

Наиме, Заштитник грађана Града Новог Сада сматра да су у раду и поступању ЈКП "Стан" Нови Сад постојале неправилности, из разлога што предузеће није сагласно одредбама Одлуке о димничарским услугама извршило своју дужност и сачинило прописану евиденцију корисника димничарских услуга, те потом о садржини исте обавестило ЈКП "Информатика" Нови Сад, пре него што је ово јавно предузеће почело да задужује кориснике услуга обједињене наплате за димничарске услуге.

Из одговора ЈКП "Информатика" Нови Сад, закључили смо да ово јавно предузеће задужује за димничарске услуге све кориснике који су у систему обједињене наплате, без обзира да ли су сви они заиста и корисници димничарских услуга у смислу одредаба члана 5. Одлуке о димничарским услугама.

Поред наведене обавезе, сматрамо да је ЈКП "Стан" Нови Сад дужно да утврди и у ком обиму се корисницима врши наведена услуга, имајући при том у виду чињеницу да немају сви власници, односно корисници станова у стамбеној згради, затим у породичној згради и пословном простору, димоводне објекте, резервне димоводне објекте, ложишне уређаје и вентилационе канале и уређаје (односно сасвим је могућа ситуација да неко нема све наведене објекте и уређаје, односно да неко нема примера ради димњак, или да неко нема вентилационе канале и уређаје, или да неко има више димњака), што би према нашем мишљењу свакако морало да утиче и на цену услуге, обзиром да цена зависи и од обима пружене услуге.

Суштина недостатака на које смо указали у Препоруци је да се задуживање корисника ове услуге није могло вршити без претходног, тачног утврђивања корисника ових

услуга, потом обима вршења услуга и претходно достављене евиденције корисника услуге предузећу које врши обједињену наплату, а све у смислу Одлуке о димничарским услугама.

Што се тиче рада и поступања ЈКП "Информатика" Нови Сад, Заштитник грађана Града Новог Сада сматра да су у раду и поступању ЈКП "Информатика" Нови Сад постојале неправилности, обзиром да је ово предузеће задуживало за димничарске услуге све кориснике услуга који су у систему обједињене наплате, без обзира да ли су сви они заиста и корисници димничарских услуга у смислу одредаба члана 5. Одлуке о димничарским услугама. Иако је ЈКП "Информатика" Нови Сад неспорно, одредбама члана 26. Одлуке о димничарским услугама овлашћено да наплаћује димничарске услуге, сматрамо да се задуживање корисника за димничарске услуге није могло вршити без претходно достављене евиденције димоводних и ложишних објеката и уређаја и вентилационих канала и уређаја од ЈКП "Стан" Нови Сад.

Због наведеног, а на основу члана 48. Одлуке о Заштитнику грађана ("Службени лист Града Новог Сада", бр. 47/2008), поступајући у оквиру документације која нам је достављена, Заштитник грађана Града Новог Сада је ЈКП "Стан" Нови Сад и ЈКП "Информатика" Нови Сад упутио Препоруке које су имале за циљ отклањање уочених неправилности.

По протеку рока за достављање одговора јавних предузећа на упућене Препоруке, запримили смо одговоре оба јавна предузећа, али са жаљењем морамо да констатујемо да и поред тога што су предузете одређене активности на отклањању недостатака, недостаци нису отклоњени. Наиме, Заштитнику грађана обратио се у скорије време грађанин из разлога наплаћивања димничарских услуга од стране овог јавног предузећа, иако су запослени у ЈКП "Стан" Нови Сад у два наврата утврдили да кућа у којој станује притужилац нема димоводних и вентилационих отвора и оцак због чега димничарских радова у кући није ни било од када кућа постоји.

ЈКП "Стан" Нови Сад нас је обавестило да су у периоду од 01. октобра 2013. године па до 01. маја 2014. године, поред чишћења димњака, радници ЈКП "Стан" Нови Сад вршили попис димњака и вентилација а да су упоредо с тим, радници ЈКП "Информатика" Нови Сад, радили на изради програма за унос података са терена, да је потом ЈКП "Стан" Нови Сад почео са уносом података, одмах по инсталирању програма, и да, како је број података велик, унос траје и према њиховој процени трајаће још пар месеци. Потом напомињу да су Градском већу упутили допис број 994 од 10. априла 2014. године у коме траже измену чланова 5., 13. и 14. Одлуке о пружању димничарских услуга (Измена члана 5., коју су тражили, управо се директно односи на

добивање овлашћења ЈКП "Стан" Нови Сад да ослобађа кориснике услуга од плаћања надокнаде, ако корисници немају димоводне и вентилационе канале) и да до дана писања одговора предлог измене Одлуке није усвојен.

Због горе наведеног, а у складу са чланом 48. став 4. Одлуке о заштитнику грађана, Заштитник грађана се обратио и члану Градског већа за урбанизам и заштиту животне средине Града Новог Сада и члану Градског већа за комуналне делатности, указујући на неправилности у раду јавних предузећа као и на поступање/непоступање ЈКП "Стан" Нови Сад и ЈКП "Информатика" Нови Сад по препорукама Заштитника грађана, које су имале за циљ отклањање неправилности којима се повређују права грађана.

VII

Заштитник грађана Града Новог Сада запримио је притужбу на рад Градске управе за културу Града Новог Сада, због проблема који је настао услед кашњења у уплати доприноса за пензијско и инвалидско осигурање и доприноса за здравствено осигурање за лица која су стекла статус лица која самостално обављају уметничку или другу делатност у области културе. Према нашим сазнањима, због неуплаћених камата подносилац притужбе као ни друга лица која се налазе у истој ситуацији нису могли да овере здравствену књижицу.

Градска управа за културу нас је обавестила о разлозима који су довели до кашњења у уплати доприноса овим лицима као и о извршеним уплатама на основу Одлуке о уплати доприноса за пензијско и инвалидско осигурање и доприноса за здравствено осигурање за лице које је стекло статус лица које самостално обавља уметничку или другу делатност у области културе ("Сл. лист Града Новог Сада", број 3/2012).

Заштитник грађана, разматрајући списе предмета, није се упуштао у узроке закашњења приликом уплата пореза и доприноса, већ је посматрао суштину проблема, и у том циљу Градској управи за културу указао на своје мишљење да је неопходно уредити питање плаћања камате због кашњења са уплатама пореза и доприноса, односно утврдити обавезе и одговорности у овом домену, те стога Градској управи за културу Препоручио да без одлагања, предузму све потребне мере из своје надлежности како би проблем око уплате доприноса за пензијско и инвалидско осигурање и доприноса за здравствено осигурање за лица која су стекла статус лица која самостално обављају уметничку или другу делатност у области културе, био у потпуности решен.

У одговору Градска управа за културу нас обавештава да су схватајући проблеме који настају због кашњења уплата доприноса за самосталне уметнике, у Предлогу финансијског плана Градске управе за културу за 2015. годину, односно предлогу

буџета за 2015. годину, планирали средства за исплату камата због кашњења приликом уплата доприноса, уколико кашњење настане у поступању Градске управе. Такође су нас обавестили и да ће наведена обавеза Управе у том случају бити прецизирана у уговорима о уплати доприноса самосталним уметницима за наредну годину и да трошкове који настану због кашњења у уплати доприноса насталог кривицом уметника, односно репрезентативног удружења, Управа неће сносити, а да је моделом уговора за наредну годину, прецизиран начин регулисања ових трошкова.

Заштитник грађана је похвалио предложене мере, међутим сматрамо да предложене мере неће довести до решавања проблема ни за убудуће, уколико се претходно не буде решило питање неплаћених камата. Из угла Заштитника грађана Градска управа за културу Града Новог Сада понашала се изузетно одговорно према овом проблему у чије решавање је уложила труд и дала конструктивне предлоге, међутим уколико моделом уговора за следећу годину буде регулисана одговорност, односно обавеза оне уговорне стране која је проузроковала кашњење приликом уплата пореза и доприноса, проблем сам по себи неће бити решен. Камате из претходних година, уколико не буду решене, и даље ће бити препрека за остваривање права која проистичу из пензијског, инвалидског и здравственог осигурања, а која су условљена уредном уплатом доприноса.

Сматрамо да је Скупштина Града Новог Сада приликом доношења Одлуке о уплати доприноса за пензијско и инвалидско осигурање и доприноса за здравствено осигурање за лице које је стекло статус лица које самостално обавља уметничку или другу делатност у области културе ("Сл. лист Града Новог Сада", број 3/2012) имала намеру да лицима која самостално обављају уметничку или другу делатност у области културе, уплатом доприноса омогући остваривање права која проистичу из пензијског, инвалидског и здравственог осигурања у складу са важећим прописима и извршеним уплатама. Стога, мишљења смо да ће, нерешавањем овог проблема у потпуности, свака уплата пореза и доприноса на основу Одлуке (дакле, како већ извршене тако и будуће уплате) изгубити смисао, односно да неће оправдати сврху због које су извршене, и да ће неоправдано представљати терет за буџет Града Новог Сада.

Након тога добили смо одговор органа где је суштински наведено да се орган не сматра одговорним за кашњења која се у настала у плаћању, образлажући разлоге закашњења, и да у складу са Законом о буџетском систему ("Службени гласник РС", бр. 54/09,73/10,101/10,101/11, 93/12, 62/13 и 63/13-испр. и 108/13) немају преузету обавезу плаћања камате по основу плаћања доприноса самосталним уметницима за 2013. годину, као ни правни основ за плаћање исте за 2014. годину, те с тим у вези Одлуком о буџету Града Новог Сада за 2014. годину ("Службени лист Града Новог Сада", бр. 70/13 и 37/14), нису предвиђена средства за плаћање камата по основу плаћања доприноса

самосталним уметницима, те да је истим законом строго забрањено ненаменско трошење буџетских средстава за које су забрањене казне.

VIII

Заштитник грађана Града Новог Сада запримио је притужбу на рад Градске управе за образовање, Просветне инспекције због незаконитог рада просветног инспектора, због чега се притужитељки наноси штета на радном месту јер је принуђена да ради противно прописима. Наиме, притужитељка наводи да се ради решавања проблема који има на радном месту у образовној установи у више наврата обратила Градској управи за образовање, Просветној инспекцији, указујући на постојећу ситуацију, али да просветни инспектор није предузела нити једну радњу коју је као просветни инспектор била дужна да предузме, већ је захтев именоване проследила директору школе на коју се именована жали, на даљу надлежност.

Заштитник грађана је поводом поднете притужбе покренуо поступак контроле законитости и правилности рада и поступања Просветне инспекције и након пријема изјашњења, анализе притужбе, достављене документације и одговора Просветне инспекције, те позитивних прописа који регулишу предметну област, утврдио да су у раду и поступању Градске управе за образовање, Просветне инспекције постојали недостаци и пропусти у раду.

Наиме, Законом о основама система образовања и васпитања ("Сл. гласник РС", бр. 72/2009, 52/2011 и 55/2013) у члану 147. став 1. прописано је да се инспекцијским надзором испитује спровођење овог и посебног закона и прописа донетих на основу њих, непосредним увидом у рад установе и зависно од резултата надзора, изричу мере и контролише њихово извршење. У ставу 2. истог члана прописано је да послове инспекцијског надзора врши просветни инспектор, а у ставу 3. алинеја 1. и алинеја 3. да у оквиру овлашћења утврђених законом, просветни инспектор врши контролу поступања установе у погледу спровођења закона, других прописа у области образовања и васпитања и општих аката, и у погледу остваривања права и обавеза запослених, ученика и њихових родитеља, односно старатеља.

С тим у вези, први недостатак у раду органа управе који је констатовао Заштитник грађана огледа се у томе што се орган, на основу члана 56. став 4. Закона о општем управном поступку, огласио ненадлежним за поступање по захтеву подносиоце притужбе и потом, њен захтев проследио на даљу надлежност и поступање директору школе, односно органу установе због чијег рада и поступања се именована и обратила Просветној инспекцији.

Према мишљењу Заштитника грађана, у конкретном случају инспекцијским надзором било је потребно извршити надзор над поступањем предметне школе у погледу примене Правилника о врсти стручне спреме наставника, стручних сарадника и помоћних наставника у стручним школама ("Сл. гласник РС - Просветни гласник", бр. 5/91, 1/92, 21/93, 3/94, 7/96, 7/98, 3/99, 6/2001, 3/2003, 8/2003, 11/2004, 5/2005, 6/2005, 2/2007, 4/2007, 7/2008, 11/2008, 5/2011, 8/2011 и 9/2013) у случајевима на које је указала подносиатеља притужбе, у законом предвиђеном року. Орган је својим активностима и каснијим предузимањем мера из своје надлежности (вршење ванредног надзора у два наврата, доношење записника са предлогом мера), дакле чињењем, потврдио да у конкретној ситуацији постоји надлежност Просветне инспекције.

Други недостатак у раду органа се огледа у томе што је орган пропуштајући да предузме мере из своје надлежности по пријему захтева а у оквиру законског рока, својим нечињењем утицао на дужину трајања поступка и на тај начин пролонгирао ситуацију неизвесности у којој се налази подносиатеља притужбе, и пропустио да предузме мере у складу са законом одређеним роковима. Наиме, просветни инспектор је први ванредни надзор извршио тек након више од пет месеци од дана када се притужитеља обратила органу.

Одредбама Кодекса добре управе прописано је да органи јавне власти и јавни службеници треба да се старају да се одлука по сваком захтеву или притужби донесе у разумном року, без одлагања, а у сваком случају најкасније у законом предвиђеном року. Исто правило примењује се и на одговоре на дописе грађана или одговоре на службене дописе којима јавни службеници од претпостављених траже упутства у погледу поступка који се води. Ако због сложености поступка, односно питања која су покренута, одлуку није могуће донети у року од два месеца, орган јавне власти односно јавни службеник ће о томе обавезно обавестити грађанина и предузети све што је у његовој моћи да се одлука донесе што пре. У том случају, и ако грађанин прихвати разлоге и одлучи да одмах не искористи расположива правна средства због "ћутања управе", одлука ће бити донета и грађанин о њој обавештен у најкраћем могућем року.

Што се тиче Закључка просветног инспектора, који је изведен на основу утврђеног стања након извршеног ванредног надзора, Заштитник грађана се није упуштао у оцену исправности одлуке органа, обзиром да Заштитник грађана није надлежан да цени садржинску исправност одлука других органа управе која се тичу питања из њихове надлежности, нити да преиспитује чињенице утврђене у поступцима које ти органи воде, у конкретном случају, да преиспитује одлуку Просветне инспекције, нити Заштитник грађана има могућност да решава о стварима које спадају у надлежност других органа. Међутим, имајући у виду надлежности Заштитника грађана Града Новог

Сада, чињеницу да је подносиатељка притужбе имала већи број примедби на Закључак просветног инспектора поводом извршеног надзора али и на поступање органа у току поступка, Заштитник грађана је одлучио да о наведеном проблему обавести Покрајински секретаријат за образовање, управу и националне заједнице, обзиром да овај орган врши надзор над радом Просветне инспекције.

Поступак по предметној притужби још увек није окончан обзиром да чекамо изјашњење органа по захтеву за додатно изјашњење.

IX

У претходној години запримили смо и притужбу на рад ЈП "Завод за изградњу града" Нови Сад у којој грађанка наводи да је њен предмет (документација потребна за закључивање уговора у погледу плаћања накнаде за уређење градског грађевинског земљишта) стојао необрађен код референта у овом предузећу дуже од годину дана, због чега је именована изгубила право да објекат легализује по тада важећем закону.

Заштитник грађана Града Новог Сада је након спроведеног поступка, обраћања ЈП "Завод за изградњу града" Нови Сад и Градској управи за урбанизам и стамбене послове Града Новог Сада, увида у списе предмета, запримљене одговоре као и одредбе позитивно-правног законодавства утврдио да су у раду ЈП "Завод за изградњу града" Нови Сад постојале неправилности у раду услед чега је дошло до повреде права грађана, обзиром да о поднетом захтеву за обрачун накнаде за уређивање градског грађевинског земљишта у поступку легализације, није одлучено благовремено (у периоду од 26. јула 2012. године па до 07. јуна 2013. године), због чега је притужитељка доведена у ситуацију да поводом истог објекта поново води поступак легализације али сада по новом закону, да прибавља нову документацију у складу са важећим прописом и да се поново излаже трошковима које је већ уредно измирила, те да поново чека окончање поступка пред надлежним органима.

Због наведеног, Заштитник грађана Града Новог Сада Препоручио је ЈП "Завод за изградњу града" Нови Сад да у свом будућем раду, приликом поступања по захтевима грађана поступа благовремено, у разумним роковима и без одлагања, потом да у сличним ситуацијама благовремено реагује и предузме све кадровске, организационе и друге потребне мере како се овакав пропуст не би поновио, те да се писаним путем извини притужитељки поводом пропуста који су начињени у вези са поступањем по њеном захтеву и да предузме одговарајуће радње и мере ради утврђивања евентуалне одговорности запослених за учињене пропусте. Заштитник грађана још увек није

примио одговор од ЈП "Завод за изградњу града" Нови Сад о начину поступања по упућеној препоруци.

Х

Заштитник грађана Града Новог Сада запримио је притужбу на рад Градске управе за инспекцијске послове Града Новог Сада и ЈП "Завод за изградњу града" Нови Сад, због недобијања писменог одговора поводом упућене молбе. Наиме, станари зграде обратили су се органима са молбом ради уклањања билборда који је постављен на објекту којим управља јавно предузеће Града Новог Сада, из разлога што светлост билборда ремети квалитет спавања и одмарања грађана у вечерњим, ноћним и раним јутарњим сатима.

Заштитник грађана Града Новог Сада се поводом предметне притужбе обратио Градској управи за инспекцијске послове, Област комуналне инспекције и ЈП "Завод за изградњу града" Нови Сад, и по пријему одговора утврдио да су у раду и поступању Градске управе за инспекцијске послове, Одсек комуналне инспекције, постојале неправилности, из разлога што комунални инспектор није у складу са одредбама Одлуке о уређењу Града Новог Сада донео решење којим би констатовао да је рекламна ознака постављена у супротности са Правилником и којим би наложио отклањање пропуста у одређеном року или уклањање рекламне ознаке, већ је о утврђеним неправилностима обавестио доносиоца решења упућивањем информације.

Иако је Градска управа за инспекцијске послове извршила инспекцијски надзор и констатовала неправилности о којима је обавестила доносиоца решења, сматрамо да наведене мере ипак нису биле довољне да би се санкционисало поступање супротно Правилнику, што се у пракси и показало истинитим, обзиром да је према нашим сазнањима, рекламна ознака и у време писања препоруке радила на исти начин.

По доношењу оваквог решења, ЈП "Завод за изградњу града" Нови Сад би могло да укине решења којим се одобрава постављање рекламне ознаке, обзиром да је надлежни инспекцијски орган управним актом утврдио да је рекламна ознака постављена противно одредби тачке 4. став 3. Правилника о техничким и другим условима за привремено постављање рекламне ознаке на фасади, крову и другим површинама зграде и за истицање фирме на пословном простору.

ЈП "Завод за изградњу града" Нови Сад, након тога супротно одредбама Закона о општем управном поступку спроводи испитни поступак, занемарујући при томе чињеницу да је решење којим је одлучено о управној ствари већ донето и да се против

истог могу користити само редовна и ванредна правна средства, о чему је Заштитник грађана упутио ЈП „Завод за изградњу града“ Новог Сада упутио посебну препоруку.

Граска управа за инспекцијске послове је доставила Заштитнику грађана одговор о предузетим активностима, али поступак још увек није окончан.

Приликом анализирања ових података у вези са упућеним препорукама, као важно питање поставља се у ком обиму су наведене препоруке прихваћене и извршене. Управо тај податак, показује стварну слику утицаја и снаге коју Заштитник грађана има у једној локалној средини, односно у којој мери органи јавне власти поштују мишљење и став Заштитника грађана. У току 2014. године по препорукама Заштитника грађана Града Новог Сада је поступљено у 8 случајева, у 6 случајева није поступљено по препоруци, док је у 7 случајева делимично поступљено по препоруци, где смо делимично поступање третирали у оним ситуацијама када смо запримили одговоре о предузетим активностима које још увек нису резултирале исправљањем пропуста у раду органа.

МИШЉЕЊА ЗАШТИТНИКА ГРАЂАНА ГРАДА НОВОГ САДА

Заштитник грађана, поред права на покретање и вођење поступка, има право да пружањем добрих услуга, посредовањем и давањем савета и мишљења о питањима из своје надлежности делује превентивно, у циљу унапређења рада органа управе и унапређења заштите људских права и слобода.

У складу са наведеним, а на основу члана 33. став 2. Одлуке о Заштитнику грађана, Заштитник грађана упутио је Мишљење ЈКП „Информатика“ Нови Сад и ЈКП „Тржница“ Нови Сад.

I

У првом случају Заштитник грађана упутио је Мишљење ЈКП „Информатика“ Нови Сад у поступку вођеном по притужби запосленог која се односи на уплату премија за добровољно пензијско осигурање. Наиме, запослени у ЈКП “Информатика” Нови Сад који су на основу уговора о чланству у добровољном пензијском фонду остварили

право на повлачење акумулираних средстава у складу са Законом о добровољним пензијским фондовима и плановима (“Службени гласник РС”, број 85/2005) који је важио до 16.05. 2011. године тј. на дан закључења појединачних уговора о чланству у добровољном пензијском фонду, обратили су се Заштитнику грађана Града Новог Сада са притужбом у којој захтевају да им послодавац, ЈКП „Информатика“ Нови Сад, настави са уплатом дела зараде у добровољни пензијски фонд, обзиром да је послодавац након повлачења акумулираних средстава од стране једног дела запослених обуставио даље уплате доприноса у добровољни пензијски фонд.

Након спроведеног поступка и увида у целокупно достављену документацију, увида у одредбе Закона о добровољним пензијским фондовима и пензијским плановима („Службени гласник РС”, број 85/2005 и 31/2011), проспекта Друштва за управљање добровољним пензијским фондовима, Мишљења Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Заштитник грађана је заузео став, да је у складу са правилима уговорног права повлачењем акумулираних средстава дошло до раскида појединачних уговора о чланству у добровољном пензијском фонду, те да од тог тренутка послодавац као обвезник уплате више није био у обавези да настави са уплатом средстава у добровољни пензијски фонд, јер би даља уплата била без основа. Даља уплата средстава би била могућа само на основу закључења нових уговора о чланству. С обзиром на то да је реч о врсти добровољног пензијског осигурања (добровољност чланства, члан 2. став 1. тачка 1. Закона) послодавац по Закону о добровољним пензијским фондовима и пензијским плановима и по правилима уговорног права нема обавезу да по основу закључења новог уговора о чланству преузме обавезу уплате средстава у добровољни пензијски фонд за запослене чији је уговор раскинут повлачењем акумулираних средстава.

Међутим, са аспекта равноправности запослених, према члану 61. став 1. Закона о добровољним пензијским фондовима и пензијским плановима, организатор пензијског плана дужан је да запосленима обезбеди равноправне услове за чланство у пензијском плану. Према тврдњи подносица притужбе ЈКП „Информатика“ преузела је обавезу уплате средстава у добровољни пензијски фонд по основу нових уговора о чланству за новозапослене који су у бившим предузећима били чланови неког добровољног пензијског фонда и при томе повукли акумулирана средства.

Заштитник грађана сматра да закључење нових уговора о чланству за запослене који су повукли акумулирана средства по раније закљученим уговорима не би било супротно принудним прописима, те је у складу са наведеним Заштитник грађана упутио Мишљење ЈКП „Информатика“ Нови Сад да ради обезбеђења равноправности свих запослених и избегавања неједнаког поступања према појединим радницима, ЈКП

„Информатика“ Нови Сад запосленима који су имали закључене уговоре о чланству у добровољном пензијском фонду омогући закључење нових уговора чиме би се створио основ за даљу уплату средстава у добровољни пензијски фонд. ЈКП „Информатика“ Нови Сад није доставило Заштитнику грађана свој став поводом упућеног Мишљења.

II

У другом случају Заштитник грађана упутио је Мишљење ЈКП „Тржница“ Нови Сад, у поступку вођеном по притужби НС због наплате накнаде за коришћење боксова испод тезги као магацинског простора. Наиме, Заштитнику грађана обратио се притужбом Н.С. и уз притужбу доставио петицију коју је потписало 155 купаца тезги на пијацама у Новом Саду, због наплате накнаде за коришћење боксова испод тезги као магацинског простора.

Заштитник грађана је током поступка утврдио да је ЈКП „Тржница“ Нови Сад као јавно предузеће на основу својих овлашћења донела Ценовник за наплату пијачних услуга на пијацама у Новом Саду, Петроварадину и Сремској Каменици који је објављен у „Сл. листу Града Новог Сада“, бр. 38/2013 - у даљем тексту: Ценовник, те да је одређен број одредби садржаних у Ценовнику нејасан и међусобно противуречан. Наиме, чланом 2. Ценовника под појмом накнаде за пружање пијачних услуга нису обухваћене услуге из члана 8. Ценовника које се односе на резервацију заједничког магацинског простора за прехранбене производе и резервацију затвореног магацинског простора испод тезге (тзв. боксови) за прехранбене производе на пијаци. Други проблем проистиче из неусклађености члана 8. ст. 2. и члана 7. поменутог Ценовника. Чланом 8. ст. 2. Ценовника предвиђено је плаћање накнаде за резервацију затвореног магацинског простора испод тезге (тзв. боксови) за прехранбене производе, где је одређено да се накнада плаћа месечно или дневно и утврђује се за све пијаце у фиксном износу. С друге стране, у члану 7. који носи наслов “резервација продајних места”, предвиђено је да се затворени магацински простор испод тезге (тзв. бокс) када је реч о пољопривредним и прехранбеним производима наплаћује у различитим месечним или дневним износима зависно од пијаце на којој се боксови налазе, из чега произилази да су наводи представника купаца да се затворени боксови испод тезге наплаћују као резервација продајних места тачни, уколико се у конкретном случају приликом наплаћивања накнаде примењују тарифе из члана 7, који носи наслов “резервација продајних места”.

На основу наведеног Заштитник грађана Града Новог Сада упутио је ЈКП „Тржница“ Нови Сад Мишљења да Ценовник за наплату пијачних услуга на пијацама у Новом Саду, Петроварадину и Сремској Каменици („Сл. лист Града Новог Сада“, бр. 38/2013)

има одређене нејасноће и противуречности, те је предложио ЈКП „Тржница“ Нови Сад да припреми и донесе нови Ценовник за пружање пијачних услуга на пијацама у Новом Саду, Петроварадину и Сремској Каменици ради отклањања поменутих нејасноћа и противуречности. Наведено Мишљење Заштитник грађана доставио је и Градској управи за комуналне послове, као надлежној управи. ЈКП „Тржница“ Нови Сад није доставило Заштитнику грађана свој став поводом упућеног Мишљења.

АКТИВНОСТ ЗАШТИТНИКА ГРАЂАНА НА УНАПРЕЂИВАЊУ ПРАВНИХ ПРОПИСА

Једна од важних активности Заштитника грађана Града Новог Сада, а која је ближе уређена одредбама члана 27. и 28. Одлуке о Заштитнику грађана („Службени лист Града Новог Сада“, бр.47/2008), односи се на овлашћење Заштитника грађана да Скупштини Града, Градоначелнику, односно Градском већу, поднесе иницијативу за измену одлука и других општих аката, ако сматра да до повреде права грађана долази због недостатака у прописима из надлежности ових органа, као и да иницира доношење нових одлука и других општих аката, када сматра да је то од значаја за остваривање и заштиту права грађана.

У вези са наведеним овлашћењем Заштитник грађана Града Новог Сада је имао одређене активности, али закључак који се изводи из свих иницијатива јесте, да још увек ниједна није реализована.

I

Заштитник грађана је у 2014. години упутио Градској управи за комуналне послове Града Новог Сада, као надлежној управи, Иницијативу за измену и допуну Одлуке о држању домаћих животиња („Службени лист Града Новог Сада“, бр. 60/2010, 12/2011, 17/2011-испр., 1/2012, 65/2013-др.одлука и 13/2014). Наиме, Заштитник грађана је и у току 2014. године примио одређен број притужби грађана, које се односе на проблем држања домаћих животиња, те је предложио да се измени и допуни Одлука о држању домаћих животиња у смислу да се Одлуком о држању домаћих животиња уреде услови и начин држања и заштита домаћих животиња на територији Града Новог Сада, те да се одредбама Одлуке одреди територија Града, односно подручја месних заједница, где се не могу држати поједине врсте домаћих животиња, без обзира да ли исте држе у комерцијалне или некомерцијалне сврхе. Градска управа за комуналне послове обавестила је Заштитника грађана да се у управи предузимају активности неопходне за

израду нацрта одлуке о изменама Одлуке о држању домаћих животиња, али Заштитник грађана није добио информацију да ли је и урађен нацрт измене одлуке.

Напомињемо да је Заштитник грађана и у претходној години надлежним органима Града упутио иницијативу за измену и допуну Одлуке о држању домаћих животиња, која није реализована.

II

Заштитник грађана Града Новог Сада предложио је Градској управи за социјалну и дечију заштиту, као надлежној управи, да покрене поступак за измену и допуну Одлуке о утврђивању критеријума за ослобађање дела обавеза плаћања комуналних производа и услуга ("Службени лист Града Новог Сада", број 11/95) у циљу њеног усклађивања са позитивноправним прописима Републике Србије, као и јаснијег и потпунијег дефинисања критеријума, органа, као и поступка за остваривање права грађана на ослобађање дела обавезе плаћања комуналних производа и услуга.

Наиме, приликом вођења поступка по притужби МС, Заштитник грађана је уочио одређене недостатке у Одлуци о утврђивању критеријума за ослобађање дела обавезе плаћања комуналних производа и услуга („Службени лист Града Новог Сада", број 11/95), а коју у свом раду примењује Градска управа за социјалну и дечију заштиту, приликом одлучивања о праву грађана на ослобађање дела обавеза плаћања комуналних производа и услуга. Уочени недостаци односе се на критеријуме за остваривање права на ослобађање дела обавеза плаћања комуналних производа и услуга који нису прецизно и јасно дефинисани, а такође нису у складу са важећим позитивноправним прописима, затим органи који утврђују спискове корисника права предвиђени у члану 6. Одлуке, нису у складу са важећим позитивноправним прописима, а такође није предвиђено да, у поступку када се решава по захтеву грађана за остваривање права на ослобађање дела обавеза плаћања комуналних производа и услуга, надлежни орган одлучује доношењем управног акта, чиме се повређује и Уставом Републике Србије загарантовано право на правно средство односно да свако има право на жалбу или друго правно средство против одлуке којом се одлучује о његовом праву.

Такође, Заштитник грађана је током вођења поступак дошао до сазнања да је Градска управа за социјалну и дечију заштиту до 2012. године приликом испитивања испуњености услова подносиоца захтева примењивала и критеријуме који нису предвиђени наведеном Одлуком (могућност ослобађања пензионера са најнижим примањима зависила је да ли пензионер живи сам или пак са радно способним члановима домаћинства). Наведеном одлуком право на ослобађање дела обавезе плаћања комуналних производа и услуга није условљено приходом по члану домаћинства, иако је у обрасцу захтева за ослобађање дела обавезе плаћања комуналних

производа и услуга предвиђена и рубрика која се односи на број и радни статус чланова породичног домаћинства подносиоца захтева, што може указивати да су и ови подаци релевантни приликом одлучивања о праву подносиоца захтева, те је у том смислу потребно кориговати и исправити образац Захтева.

Градска управа за социјалну и дечију заштиту, по предлогу достављеном у децембру 2014. године, није обавестила Заштитника грађана о предузетим активностима, али је у претходном обраћању навела да је Градска управа за социјалну и дечију заштиту, више пута до сада, покретала иницијативу за измену и допуну Одлуке, али да иницијатива није реализована.

III

Заштитнику грађана Града Новог Сада обратили су се грађани Новог Сада указујући на проблем који је настао услед окупљања групе младића током ноћи испред трговинске продавнице која се налази у стамбеној згради. Обзиром да продавница ради од 0-24 часова, станари зграде немају миран сан и безбедност им је угрожена те моле органе за решење њиховог проблема.

Обзиром да се није радило о усамљеном случају, Заштитник грађана је поводом наведеног проблема одлучио да на основу члана 33. Одлуке о Заштитнику грађана ("Сл. лист Града Новог Сада" бр. 47/2008), по сопственој иницијативи, покрене поступак контроле законитости и правилности поступања органа управе Града Новог Сада, и тим поводом се обратио Градској управи за привреду са молбом да нас обавесте о правној регулативи која се односи на рад трговинских објеката у Новом Саду.

Градска управа за привреду нам је доставила одговор у ком је између осталог наведено да је Град Нови Сад до сада донео само Одлуку о радном времену угоститељских објеката и објеката за приређивање игара за забаву и игара на срећу ("Службени лист Града Новог Сада" бр. 7/08, 39/10 и 13/14), којом је прописано радно време као и други услови за рад угоститељских објеката и објеката за приређивање игара за забаву и игара на срећу, потом да је у току 2013. године израђен Нацрт Одлуке о радном времену угоститељских, трговинских и занатских објеката на територији Града Новог Сада, у којој је између осталог регулисано и радно време трговинских објеката, и да је упућен на јавну расправу, да су након спроведене јавне расправе размотрене достављене примедбе и предлози и да је договорено да се образује радна група састављена од представника градских управа, надлежних инспекцијских органа, Полицијске управе Нови Сад, Прекршајног суда и других органа у чијој надлежности су ови послови, а која ће припремити нови Нацрт одлуке и доставити га Скупштини Града Новог Сада на усвајање.

Имајућу у виду наводе одговора органа као и овлашћење Заштитника грађана Града Новог Сада, регулисано чланом 27. Одлуке о заштитнику грађана ("Службени лист

Града Новог Сада" бр. 47/2008), Заштитник грађана се обратио члану Градског већа за привреду Града Новог Сада указујући на неопходност доношења прописа који би регулисао радно време трговинских објеката у Новом Саду, обзиром да се ради о пропису чије доношење је од значаја за остваривање и заштиту права грађана.

Члан Градског већа нам је упутио допис у ком је наведено да је Градско веће формирало Радну групу за припрему Одлуке о радном времену угоститељских, трговинских, занатских и објеката за привређивање игара за забаву и игара на срећу на територији Града Новог Сада и да је задатак ове радне групе да до краја 2014. године изради текст одлуке као и да сагледа све прописе за рад поменутих објеката који регулишу питања заштите од буке, пожара и друга питања како би се на свеобухватан начин регулисала ова област.

IV

Заштитник грађана Града Новог Сада је у 2013. години, због повећаног броја притужби на рад ЈКП "Новосадска топлана" Нови Сад а након анализе прописа у складу са чланом 27. Одлуке о Заштитнику грађана ("Службени лист Града Новог Сада", број 47/2008), поднео надлежним органима Града Новог Сада иницијативу за измену и допуну Одлуке о снабдевању топлотном енергијом из топлификационог система Града Новог Сада ("Сл. лист Града Новог Сада", бр. 21/2011, 38/2012 и 34/2013), у смислу да се Одлуком предвиди могућност трајног искључења купаца са топлификационог система Града Новог Сада у складу са техничким могућностима, потом, да се привремено и трајно искључење са топлификационог система више не условљава сагласношћу купаца који се снабдевају топлотном енергијом преко заједничког мерила топлоте у кућној подстанци, већ да исто искључиво зависи од техничких могућности, и да се потом размотри висина фиксних трошкова која се према тренутном стању прописа плаћа у случају привременог искључења, те да се такође и у том правцу Одлука измени.

Заштитник грађана Града Новог Сада предложио је наведену измену и допуну прописа јер сматра да би иста била од значаја за остваривање и заштиту права грађана Града Новог Сада, обзиром на велико незадовољство грађана који сматрају да су им права повређена тренутном ситуацијом, а што је све последица недостатка у Одлуци о снабдевању топлотном енергијом из топлификационог система Града Новог Сада .

Поводом упућене иницијативе запримили смо у 2014. години одговор Градске управе за комуналне послове и ЈКП "Новосадска топлана" Нови Сад који су у суштини указали да је потребно сачекати доношење новог Закона о енергетици, па тек након тога приступити изменама одлуке.

Заштитник грађана је у 2014. години одржао састанак са представницима ЈКП "Новосадска топлана" Нови Сад на ком је тема била и измена одлуке, међутим до дана писања овог Извештаја, према нашим сазнањима са стране ЈКП "Новосадска топлана" Нови Сад није упућена иницијатива надлежном органу за измену прописа иако за то и даље има потребе, што јавно предузеће и не оспорава.

Заштитник грађана ће и даље предузимати мере из своје надлежности у правцу измене прописа, али неопходно је да се и остали надлежни органи активно укључе у овај поступак, свако из свог домена деловања, обзиром да се једино на тај начин може решити проблем који очигледно и даље постоји.

ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ ЗАШТИТНИКА ГРАЂАНА

Поред података који се могу уочити након статистичке анализе за примљених предмета, на овом месту морамо да укажемо и на неке од усмено изнетих притужби грађана за које нисмо били надлежни за поступање, а у којим смо грађане упутили на надлежне органе.

Велики број обраћања грађана односио се на поступак наплате дуговања од стране извршитеља које ЈКП "Информатика" Нови Сад ангажује ради наплате дуговања за стамбено-комуналне услуге. Грађани се углавном жале на висину трошкова извршитеља, потом на начин њиховог поступања у ком случају су упућени да се обрате надлежној Комори извршитеља, али нису усамљени ни случајеви притужби које се односе на рад и поступање ЈКП "Информатика" Нови Сад у том сегменту деловања овог јавног предузећа. У том смислу Заштитник грађана је покренуо поступак по притужби грађанке која наводи да је њено право повређено: "Поступком ЈКП "Информатика" Нови Сад и Града Новог Сада по коме не одобравају репрограм дуга на начин како је то решено у ЈКП "Инфостан" Београд, где је Град Београд донео одлуку о приступању, репрограму дуга, а по препоруци Министарства енергетике Републике Србије, развоја и заштите животне средине о потреби спровођења мера како би се корисницима комуналних услуга који се налазе у систему обједињене наплате омогућило да склопе уговор о репрограму дуга, наводећи да Град Нови Сад није предузео никакве мере како би помогао својим грађанима да лакше измирују своје обавезе и тако постану редовне платише.". Као последица овог, наводи да је проблем на који се жали "неједнак третман грађана у Новом Саду и Београду". Подносиатељка притужбе такође наводи да "ЈКП "Информатика" Нови Сад, уместо да олакша својим грађанима измиривање обавеза, они

додатно праве још веће трошкове грађанима, а профит приватним судским извршитељима, тако што не угужују целокупан дуг, него три по три месеца и тако додатно праве трошкове од 20.000,00 динара по тужби."

Заштитник грађана је запримио одговор јавног предузећа и након тога на основу свих чињеница, навода и анализе позитивних прописа који уређују предметну проблематику, утврдио да у кокретном поступању ЈКП "Информатика" Нови Сад није било пропуста и недостатака у раду. Јавно предузеће у својим поступањима у потпуности поштује правну регулативу која уређује поступак наплате потраживања, а која је прописана Законом о извршењу и обезбеђењу („Сл.гласник РС“, бр.31/2011 и 99/2011 – др.закон) и Одлуком о обједињеној наплати комунално-стамбених и других услуга („Сл.лист Града Новог Сада“, бр.8/94, 12/95 и 9/97 – одлука УСРС). У погледу препоруке коју је упутило Министарство енергетике, посматрано са строго формално-правног гледишта, она представља необавезујући правни акт, тако да јавно предузеће може, али не мора да је прихвати, што зависи од пословне политике предузећа. Поводом конкретне препоруке Министарства, Заштитник грађана Града Новог Сада, је са жаљењем морао констатовати да иста није прихваћена од стране пословодства ЈКП "Информатика" Нови Сад, што је закључено на основу достављеног писменог изјашњења предузећа.

Иако у конкретном случају, Заштитник грађана Града Новог Сада, није пронашао пропусте у раду ЈКП "Информатика" Нови Сад, обратили смо се јавном предузећу указујући на веома тешку економско-социјалну ситуацију у земљи и наравно Граду Новом Саду, са предлогом да још једном размотре могућност примене препоруке Министарства енергетике у погледу спровођења мера како би се корисницима комуналних услуга који се налазе у систему обједињене наплате омогућило да склопе уговор о репрограму дуга, очекујући активан приступ у решавању ове проблематике, јер је тренутна ситуација у друштву таква да захтева додатни напор свих јавних чинилаца, како би грађани што безболније прошли кроз ова кризна времена.

Морамо констатовати да се исти тренд наставио и у 2015. години и да смо у том смислу покренули још један поступак по притужби према ЈКП "Информатика" Нови Сад.

У току 2014. године Заштитник грађана Града Новог Сада је покренуо по сопственој иницијативи 5 поступака, а на основу информација и сазнања до којих је дошао из средстава јавног информисања, обраћања већег броја грађана и др. Ови поступци односили су се на: утврђивање правног основа за захтевање ЈМБГ грађана приликом израде показне карте, затим, захтевањем наведеног податка од станара приликом доношења одлуке Скупштине зграде. У једном случају, Заштитник грађана је добио мишљење Повереника за информације од јавног значаја и заштиту података о личности,

о коме је потом обавестио надлежно јавно предузеће и градску управу, док је у другом случају јавно предузеће указало на правни основ по коме прикупља наведене податке. У друга два поступка која смо такође покренули по сопственој иницијативи, заузели смо став да је потребно изменити важећу одлуку којом је регулисано држање домаћих животиња као и да је, у другом случају, потребно донети пропис којим би било регулисано радно време трговинских објеката у Новом Саду. Пети случај је поступак у коме смо захтевали мишљење надлежног Министарства поводом избора председника Скупштине зграде, обзиром на веома велики број проблема који се јавља у овој области.

ЕДУКАТИВНО - ПРОМОТИВНЕ АКТИВНОСТИ ЗАШТИТНИКА ГРАЂАНА

Заштитник грађана Града Новог Сада је у 2014. години, као и претходних година, наставио већ раније започете активности у циљу промоције институције, као и активности на промоцији људских и мањинских слобода и права. У том смислу Заштитник грађана и Омладина ЈАЗАС-а наставили су раније започето реализовање активности у склопу пројекта под називом „Саветник за младе“. Циљ овог пројекта је упознавање, информисање и едукација младих на територији Града Новог Сада о њиховим правима и обавезама, као и о институцији Заштитника грађана (омбудсмана). У склопу пројекта одржана су едукативна предавања ученицима основних и средњих школа, и то: Основна школа „Јован Поповић“, Основна школа „Прва Војвођанска бригада“, Основна школа „Коста Трифковић“, Основна школа „Душан Радовић“, Основна школа „Јожеф Атила“, Основна школа „Иво Лола Рибар“, Основна школа „Доситеј Обрадовић“, Техничка школа „Милева Марић Ајнштајн“, Гимназија „Исидора Секулић“, Карловачка гимназија и Медицинска школа „7 април“. Поред наведеног, Заштитник грађана је организовао у склопу ових активности и едукативну радионицу под називом "Деца су украс света" у просторијама Распустилишта у Новом Саду. Поред наведеног, Заштитник грађана и Омладина ЈАЗАС Нови Сад су наставили активности на едукацији и побољшавању правног положаја посебно осетљивих група. У том смислу одржане су едукативни састанци са припадницима посебно осетљивих група (ХИВ позитивни, сексуалне раднице, МСМ, заражени хепатитисом Ц, Роми), у просторијама ЈАЗАС-а, где им је у мањим групама представљена институција Заштитника грађана и које послове обавља, а такође су упознати са неким својим правима и обавезама, при чему су добијали и конкретне одговоре на питања која су имали. Исто тако спроведено је и истраживање о правном положају посебно осетљивих

група, а резултати су представљени кроз посебну публикацију која је тим поводом издата.

У оквиру пројекта који се реализује у сарадњи са Заводом за здравствену заштиту студената Нови Сад и Удружења „Здравље животу“, Заштитник грађана Града Новог Сада је присуствовао стручном предавању и едукативној радионици о здравственим навикама адолесцената на територији Града Новог Сада. У оквиру овог стручног предавања као и стручне радионице акценат је стављен на студентску популацију и све изазове које се пред њих постављају у вези са здрављем и здравим навикама. Као резултат предавања, едукације и спроведеног истраживања издата је и брошура др Драгане Балаћ „Исхрана - изабери здравље или болест“.

У заједничкој организацији Заштитника грађана Града Новог Сада и Факултета за привреду и правосуђе Универзитета Привредна академија у Новом Саду у Плавој сали Скупштине Града Новог Сада одржано је стручно предавање о општем управном поступку за запослене у органима управе Града Новог Сада. Стручно предавање о општем управном поступку, као и о свим непознаницама, нејасноћама и противуречностима поступка, а са веома интересантним примерима из своје дугогодишње судијске праксе одржао је судија Врховног суда у пензији Љубодраг Пљакић. Стручно предавање је било веома посећено од стране представника органа управе, јавних предузећа и установа Града Новог Сада, дати су одговори на сва питања и недоумице присутних, заузети одређени ставови у погледу поступања у конкретним случајевима, са преузетом обавезом према присутним да се овај вид активности обавезно настави и што више промовише.

ПРИСУСТВО И УЧЕШЋЕ ЗАШТИТНИКА ГРАЂАНА НА СТРУЧНИМ И ДРУГИМ АКТИВНОСТИМА

У току 2014. године представници канцеларије Заштитника грађана учествовали су на Првој конференцији поводом оснивања Одборничке мреже жена у Скупштини Града Новог Сада, Конференцији под називом „Родна и социјална права жена“ у Скупштини Аутономне Покрајине Војводине у организацији Женске парламентарне мреже Скупштине Аутономне Покрајине Војводине у сарадњи са Покрајинским секретаријатом за привреду, запошљавање и равноправност полова, Покрајинским омбудсманом и Заводом за равноправност полова, Јавној расправи о радној верзији Нацрта закона о заштити узбуњивача одржаној у Апелационом суду у Новом Саду, Округлом столу под називом „Перспективе примене ефикасне антидискриминативне

политике у Србији“, на позив Канцеларије за људска и мањинска права Републике Србије, у сарадњи са партнерском организацијом Центром за регионализам. Заштитник грађана је присуствовао дебати коју је организовао Комитет правника за људска права – YUCOM у циљу реализације пројекта „Локална организација цивилног друштва за развој и промовисање концепта савременог дневног боравка за основне школе“, преко Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, а уз подршку Министарства просвете, науке и технолошког развоја, Радном састанку у организацији Заштитника грађана поводом надзора над радом институција на локалном нивоу приликом примене Општег и посебних протокола о поступању и сарадњи установа, органа и организација у ситуацијама насиља над женама у породици и у партнерским односима који спроводи Заштитник грађана Републике Србије, Радионици под називом „Коришћење алата за самопроцену локалних механизма за родну равноправност“ у организацији Мисије ОЕБС у Србији у Скупштини Града Новог Сада, Расправи о наредном Националном извештају о хуманом развоју за Србију - Прилагодљивост (resilience) градова и насеља у организацији Програма Уједињених нација за развој (UNDP) и Града Новог Сада, Националној конференцији „Мониторинг и транспарентност рада мањинских самоуправа и унапређење нормативног положаја националних мањина“ која је одржана у организацији Центра за регионализам, Фондације за отворено друштво, Мреже за интеркултуралност и Центра за истраживање етничитета, Обуци о антидискриминационом праву и праву на равноправност коју је организовала Невладина организација Praxis, са партнерском организацијом Equal Rights Trust (ERT) из Лондона, уз подршку Повереника за заштиту равноправности и Консензус конференцији у оквиру пројекта „Нови Сад – здрав град“ која је одржана у ШОСО „Милан Петровић“ у Новом Саду.

Заштитник грађана такође је присуствовао састанцима Удружења локалних омбудсмана Србије, који су одржани у Крагујевцу и Београду, као и II Међународној конференцији локалних омбудсмана, која је под називом: „Локални омбудсмани и толеранција“, одржана у Бачкој Тополи.

ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА У МЕДИЈИМА

У току 2014. године институција Заштитника грађана Града Новог Сада наставила је да повећава своју присутност у јавном животу (у медијима), при чему су предузимане активности према штампаним и електронским медијима. Укупан медијски положај институције је још увек незадовољавајући, јер још увек није на оном нивоу који је

неопходан за њено ефикасно функционисање и упознавање грађана са њеним радом, али то и даље остаје један од важних задатака за наредни период.

У току 2014. године канцеларија Заштитника грађана Града Новог Сада је остварила велики број контаката са представницима медија и била је у више наврата предмет медијске пажње у погледу активности и радњи које је предузимала. Активно учешће у виду телевизијских гостовања имали смо на Радио телевизији Војводине, Новосадској телевизији, Радио телевизији Србије и др. Такође, дат је и већи број интервјуа за радио програме и била су гостовања уживо у радио програмима. Поред ових наступа, Заштитник грађана је дао и одређени број изјава и интервјуа за писане медије (новине) и то за Блиц, Дневник, Вечерње новости, 24 сата и др.

ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА

Одлуком о буџету Града Новог Сада за 2014. годину („Службени лист Града Новог Сада“, 70/13, 37/14 и 63/14), Заштитнику грађана Града Новог Сада, обезбеђена су средства у висини од 16.616.744,00 динара, која се у целости остварују из прихода из буџета. У току 2014. године, Заштитник грађана је утрошио 13.337.476,73 динара, што представља 80% од укупно одобрених средстава из буџета Града Новог Сада. Од овог износа 65% новчаних средстава је утрошено за зараде запослених (плате, додатке и накнаде запослених (зараде), социјални доприноси на терет послодавца, накнаде у натури, социјална давања запосленима, накнада трошкова за запослене и др), за службена путовања није ништа утрошено, за услуге по уговорима је утрошено 33,75 % средстава (административне услуге превођења, штампања материјала, реализација пројеката, истраживања и едукације, услуге усавршавања и образовања запослених, остале опште услуге), 0,25% средстава је утрошено за материјал за усавршавање и образовање запослених и 0,30% новчаних средстава је утрошено за дотације међународним организацијама (чланарина у ЕОИ). На име неутрошених средстава Заштитник грађана Града Новог Сада је вратио у буџет 3.279.267,27 динара.

ЗАКЉУЧАК

Заштита права грађана, контрола рада и поступања органа управе⁵ и остваривање и заштита људских и мањинских слобода и права, представљају постулате на којима се темељи институција Заштитника грађана Града Новог Сада. Остваривање ових циљева у протеклој 2014. години било је повезано са знатним тешкоћама, и са веома променљивим резултатима.

Грађани су се и у 2014. години у великом броју обраћали институцији Заштитника грађана са захтевима за остваривање и заштиту својих слобода и права. Тренд повећања броја обраћања грађана је континуиран од момента оснивања институције (2010. године) и може се посматрати из два угла. Посматрано из једног угла пораст броја обраћања Заштитнику грађана лежи у чињеници да органи управе и даље крше и ускраћују права грађанима, док посматрано из другог угла повећање обраћања треба тражити и у бољој информисаности грађана у погледу институција које могу да им помогну у остваривању и заштити њихових права.

И поред великог броја препорука које су упућене органима управе у претходном периоду, како да побољшају свој рад и поступање и тиме отклоне неправилности у свом раду, резултати у пракси су и даље поражавајући. Велики број препорука које је Заштитник грађана упућивао органима управе у претходним годинама, упућиване су и у 2014. години, што нам јасно говори да се у раду и поступању органа управе ништа не мења, односно велики број препорука је извршен „на папиру“, али не и у пракси. Исто тако, од стране старешина органа управе није покренут ниједан дисциплински, нити неки други поступак, против руководиоца и запослених у органу у чијем раду је Заштитник грађана утврдио очигледне пропусте, недостатке и незаконитости. Из наведеног се може закључити да се стање у овој области у Граду Новом Саду веома споро мења, да не постоји искрена и права воља за побољшањем стања, да недостају

⁵ Члан 1. Одлуке о Заштитнику грађана („Службени лист Града Новог Сада“, бр.47/2008) наводи: „Овом одлуком установљава се Заштитник грађана за територију Града Новог Сада, као независан и самосталан орган, који штити права грађана и контролише рад градских управа, посебних организација и служби Града Новог Сада, органа надлежног за правну заштиту имовинских права и интереса Града Новог Сада, као и других органа и организација, предузећа и установа чији је оснивач Град Нови Сад, а којима су поверена јавна овлашћења (у даљем тексту: органи управе).“.

руководиоци спремни за одговоран рад у јавном сектору, те да се хитно мора почети са предузимањем одговарајућих мера како би се стање променило.

Стање људских права у областима које су предмет контроле Заштитник грађана одраз је владајућих друштвених вредности и снаге институција на локалном нивоу. Велики број својих права грађани су имали само декларативно, док је у праски ситуација била знатно другачија, што сматрам да није добро и одрживо у условима у којима живимо. Нови Сад представља град који се веома брзо развија и живи, те у том смислу и органи јавне власти морају да реагују на све промене које нас окружују. Неопходно је да се на много квалитетнији и потпунији начин уреди област поступања и рада органа управе, како би и сами запослени, али и грађани могли да комуницирају и обављају своје послове без проблема. Предуслов побољшања стања је постојање искрене и одлучне воље свих који су ангажовани у јавном сектору, са посебним акцентом на руководеће структуре, при чему гајим искрену наду да ћемо као друштво пронаћи снагу да кренемо напред у боље сутра.

ГРАД НОВИ САД
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА
Број: XXII-020-12/2015-47.
Датум: 09. март 2015. године
НОВИ САД

ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА

др Александар Грујић